

A digitalizáció hatása a hazai elektronikus cégeljárásra

Absztrakt: A tanulmány a magyarországi nemperes bírósági eljárások közül az elektronikus cégeljárás fejlődését és az eljárásban alkalmazott technológiákat mutatja be. Ennek során kitér a vonatkozó uniós szabályok bemutatására, azoknak az elmúlt időszakban történt főbb változásaira, eredményeire, illetve mindazon kezdeményezésekre és törekvésekre, amelyek napjainkban együtt alkotják az unió digitális politikáját. A cégeljárást mint az igazságszolgáltatáson belül működő elektronikus eljárási modellt párhuzamba állítja a közigazgatási informatikával, annak fejlődési pályájával. Foglalkozik továbbá a cégeljárásban alkalmazható új és korszerű technológiai megoldásokkal, az informatikai fejlesztések lehetséges fejlődési irányával. A konkrét javaslatok bemutatása során külföldi *best practice* példák segítségével illusztrálja a lehetséges megoldásokat.

Tárgyszavak: igazságszolgáltatás; digitális; digitalizáció; cégeljárás; cégbíróság; elektronikus; elektronikus cégeljárás; Európai Unió; közigazgatás; e-közigazgatás; digitalizáció; fejlesztés; fejlődés; nyomtatványok; e-mail; online; ügyintézés; egyszerűsített; hitelesítés; azonosítás; portál; strukturált; adat; automatizált; automatikus; hivatal

Az igazságszolgáltatás és a digitalizáció kapcsolata az Európai Unióban

Az Európai Unió Alapjogi Chartája² (Charta) határozza meg mindazon alapelveket és jogokat, amelyek érvényesülésének biztosítása mind az unió nemzetközösségének szintjén, mind pedig az egyes tagállamokban kötelező érvényű. Ahogyan azt a Charta preambuluma is megállapítja, „Európa népei, az egymás közötti egyre

¹ Ormai László a Külkereskedelmi Főiskola marketing szakán közgazdászként, majd az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán jogászként végzett. 1996–2007 között a pénzügyi szektorban dolgozott többek között projektmenedzsment területen, aztán az Igazságügyi Minisztérium miniszteri kabinetében, illetve a Céginformációs Osztály vezetőjeként dolgozott. Projektvezetője volt a 2008-ban megalakult elektronikus cégeljárást előkészítő szakmai munkacsoportnak. Ezt követően a magánszektorban, majd 2018-tól a versenyszektorban a cégeljárással és cégnyilvántartással összefüggésben szakmai tanácsadóként, projektvezetőként dolgozott. Jelenleg az Igazságügyi Minisztérium, illetve a miniszteri biztosok titkársága számára végez az elektronikus cégeljárással és cégnyilvántartással kapcsolatosan jogi informatikai szakértői, valamint stratégiai és tervezési tanácsadói feladatokat.

² Az Európai Unió Alapjogi Chartája. C 326/391 (2012. október 26.).

szorosabb egység létrehozása során úgy döntöttek, hogy osztoznak a közös értékeken alapuló békés jövőben”.

Törekvések, kezdeményezések

Az európai együttműködésben kiemelt szerephez jutnak azon szabályozások, illetve közösségi, valamint nemzeti szinten érvényesülő eszköztárak, amelyek alkalmazása garanciát tud nyújtani a hatékony igazságszolgáltatás érvényesüléséhez, ezen keresztül pedig az egyes alapvető jogok érvényesítéséhez (például: hatékony jogorvoslathoz, tisztességes eljáráshoz való jog).

Az elmúlt évtizedekben az Európai Unió saját intézményrendszerén belül több erőfeszítést is tett, hogy elősegítse a digitalizáció térnyerését, a korszerű technológiai megoldások egyre szélesebb körű alkalmazását. Az 1994-ben elkészült Bangemann-jelentés³ konkrét ajánlásokat fogalmazott meg az Európa Tanács számára annak érdekében, hogy meghatározza és egyben kijelölje azon főbb cselekvési pontokat, amelyek választ adhatnak majd az információs társadalom kihívásaira. A 2000 márciusában tartott lisszaboni csúcstalálkozón az EU kormányfői elfogadták azon irányelveket, amelyek célja az volt, hogy az unió 2010-ig a világ legversenyképesebb gazdaságává váljon. A stratégiának fontos részét képezte az eEurope 2002⁴ cselekvési terv, amely a szükséges intézkedéseket három szempontrendszer szerint csoportosította: olcsóbb, gyorsabb és biztonságosabb internet; emberek és képességeik fejlesztése, valamint az internet használatának ösztönzése. Az eEurope 2002 cselekvési tervben meghatározott törekvésekkel összhangban az Európai Tanács 2002 júniusában elfogadta az eEurope 2005⁵ cselekvési tervet, amely 2005-ig elérendő fő célkitűzésként a modern online közszolgáltatások kialakítását határozta meg. Ezen cselekvésterv-csomagban az online közszolgáltatások; az e-kormányzati szolgáltatások, illetve az e-üzleti környezet kialakítása; a széles sávú internet minél szélesebb körű elérhetősége, valamint a biztonságos informatikai infrastruktúra megalkotása szerepelt. Tovább finomította a digitalizációval kapcsolatos elképzeléseket az i2010 eGovernment⁶ cselekvési terv, amelyet az EU i2010 stratégiájának részeként határoztak meg. A dokumentum az európai digitális gazdaság fejlődésének

³ Conference G7 – Raport Bangemann: *Europe and the Global Information Society – Recommendations to the European Council*. Brüsszel, 1994.

⁴ Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek: eEurope 2002 cselekvési terv*. COM(2000)330 végleges (2000. június 19–20.).

⁵ Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – eEurope 2005: Információs társadalom mindenki számára – cselekvési terv, amelyet a sevillai Európai Tanácsra tekintettel kellett bemutatni*. COM(2002)263 végleges (2002. május 28.).

⁶ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – i2010 eGovernment cselekvési terv: az elektro-*

égisze alatt fontos célként határozta meg a közszolgáltatások hatékonyságának további javítását, a gazdasági szereplőket érintő bürokrácia csökkentését, valamint a közszolgáltatások határon átnyúló eredményes működésének elősegítését.

A kitűzött célok egy része azonban – a tagállami és közösségi döntéshozatalok nehézségei, a megvalósítás elmaradása estén alkalmazandó egyes szankciók erőtlensége, valamint az uniós intézményi bürokráciájából fakadó lassúsága miatt – csak terv maradt, és a mai napig nem valósult meg teljeskörűen.

Hasonlóan árnyalt képet mutatnak azon rendszerek, informatikai fejlesztések, amelyek ugyan hosszas előkészítés és egyeztetés után, de végül megvalósultak. Ezek közé tartozik az Európai Bizottság koordinációja alatt 2010-ben elindított Európai Igazságügyi Portál⁷ (e-Justice), amely azon túl, hogy részben uniós, részben pedig országspecifikus tájékoztatást biztosít az egyes jogi ügyek intézésének módjáról, az eljárásokban érintett szervezetekről és intézményekről, érdemi szolgáltatásokat, ügyintézési lehetőségeket sajnos nem vagy csak minimális mértékben biztosít.

Az uniós intézményrendszerek és döntési mechanizmusok működési hiányosságának emblematikus példája továbbá a cégnyilvántartás területét érintő Business Registers Interconnection System⁸ (BRIS) és a fizetéseképtelenségi nyilvántartás (FKNY)⁹ szakrendszer is. A 2012/17/EU irányelvvel és az (EU) 2015/884 bizottsági végrehajtási rendelettel összhangban, az Európai Unión belül a határokon átnyúló gazdasági tevékenységek átláthatóságának biztosítása céljából, 2017 júniusában létrejött az üzleti nyilvántartások¹⁰ összekapcsolására szolgáló BRIS, amelyen keresztül valamennyi uniós tagállam cégnyilvántartását összekötötték, és az e-Justice portál révén bárki által kereshetővé váltak a tagállamok cégnyilvántartásainak bizonyos adatai. A BRIS indulását követően 2018-ban élesítették tagállami szinten az FKNY-rendszert. Ez utóbbi szolgáltatás célja, hogy könnyítse az EU-ban a határokon átnyúló fizetéseképtelenségi (csőd-, felszámolási és hasonló) eljárások lebonyolítását, és védje a hitelezők érdekeit.

Mind a BRIS-t, mind pedig az FKNY-rendszert használók száma a mai napig nagyon csekély. Ennek oka – a rendszerek nem ismerete mellett – az is, hogy a használatukkal bárki számára díjmentesen elérhető céginformációk köre minimális, nem az üzleti döntéseket megalapozó adatkörre fókuszál, a fizetős céginformációs szolgáltatás pedig – a megvalósítására kiírt tenderek sorozatos eredménytelensége miatt – továbbra sem biztosított. A fizetéseképtelenségi nyilvántartás is egyelőre csak

nikus kormányzat létrehozásának felgyorsítása a társadalom egészének javára. COM(2006)173 végleges (2006. április 25.).

⁷ Lásd: <https://e-justice.europa.eu/home?action=home&plang=hu>.

⁸ A Bizottság (EU) 2015/884 végrehajtási rendelete (2015. június 8.) a nyilvántartások összekapcsolására szolgáló 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel létrehozott rendszer céljából szükséges műszaki leírások és eljárások megállapításáról. L 144/1 (2015. június 10.).

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendelete (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról. L 141/19 (2015. június 5.).

¹⁰ Ezen fogalom alatt a cégnyilvántartást, illetve a cégjegyzékek adatok összességét kell érteni.

tagállami szinten működik teljeskörűen. A Bizottság (EU) 2019/917 végrehajtási rendeletének¹¹ 1. cikke alapján a tagállami fizetéseképtelenségi nyilvántartásokat 2021. június 30-ig kellett volna összekapcsolni, azonban az unió 27 tagállama közül 2022 januárjában is még csak 13 tagállam teljesítette ezt határidőre.

Ugyanakkor félrevezető lenne azt állítani, hogy az unió nagyobb volumenű, igazságszolgáltatást érintő informatikai reformjai, kezdeményezései minden esetben megrekedtek a vágyálmok szintjén.

Az EUR-Lex¹² portálon keresztül bárki számára elérhető az EU jogi aktusainak, jogszabályainak adatbázisa, amelynek szövegei az EU valamennyi hivatalos nyelvén rendelkezésre állnak. Kialakították az e-CODEX¹³ informatikai hálózatát, amely az egyes tagállamok informatikai rendszerei közötti kapcsolatot, adatszerét, dokumentumtovábbításokat biztosítja a polgári és büntetőeljárások során. A digitális eszközök társasági jog terén történő használatáról szóló 2019. június 20-i 2019/1151 (EU) parlamenti és európai tanácsi irányelv (Digitális Irányelv)¹⁴ a cégeljárás, cégalapítás területén irányzott elő markáns változtatásokat. Hasonlóan izgalmas elgondolásokat tartalmaz az Európai Parlament és Tanács európai adatkormányzásról szóló rendelete (Data Governance Act),¹⁵ amely az Európai Adatstratégiával¹⁶ összhangban kívánja megteremteni a szabályozási környezetet a közzsféra adatainak felhasználása, kezelése, valamint az adatoknak díjfizetés ellenében történő hozzáférhetősége terén.

Ezen kérdések vizsgálata több szempontból is különösen aktuális. 2021-ben megalakult a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség,¹⁷ amelynek célja – többek között –, hogy koordinálja a közérdekű adatvagyonnal való gazdálkodást, a nemzeti adatvagyon széles körű hasznosítását. 2021. június 15-én pedig az Országgyűlés elfogadta a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló 2021. évi XCII. törvényt, amely emellett, hogy egy teljesen újonnan létrehozott, központi nyilvántartásba integrálja valamennyi jogi személy nyilvántartását, 2023. július 1-jével kezdődően gyökeresen új alapokra is helyezi a vonatkozó eljárásokat.

¹¹ A Bizottság 2019/917 végrehajtási rendelete (2019. június 4.) az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendeletének 25. cikke szerinti, a fizetéseképtelenségi nyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszerhez szükséges műszaki leírások, intézkedések és egyéb követelmények megállapításáról. L 146/100 (2019. június 5.).

¹² Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=hu>.

¹³ Lásd: www.e-codex.eu.

¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1151 irányelve (2019. június 20.) az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használatát tekintetében történő módosításáról. L 186/80 (2019. július 11.).

¹⁵ Európai Bizottság: *Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az európai adatkormányzásról (Adatkormányzási rendelet)*. COM(2020)767 végleges (2020. november 25.).

¹⁶ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai adatstratégia*. COM(2020)66 végleges (2020. február 19.).

¹⁷ A nemzeti adatvagyonról szóló 2021. évi XCI. törvény alapján.

Kihívások és a rájuk adott válaszok

A Covid-19-világjárvány drasztikusan felgyorsította azokat a folyamatokat, amelyek a 21. század robbanásszerű technológiai és informatikai fejlődése egyébként is indukált. A járványügyi helyzetből fakadó változások alapjaiban írták át a mindennapi rutinjainkat nemcsak nemzeti, hanem nemzetközi szinten is. Új kommunikációs formák és csatornák jöttek létre, a világ gazdaságban és a nemzetgazdaságokban alkalmazott elvek és eszközrendszerek érvényüket veszítették vagy alapjaiban megváltoztak, az egyéni és társadalmi preferenciák pedig gyökeresen átalakultak. Még inkább előtérbe kerültek a technológiai újítások, a digitalizációs folyamatok. A változások miatti alkalmazkodási kényszer az Európai Unióban is elindította azon folyamatokat, amelyek a tavalyi év második felében az unió digitális jövőképének újragondolásához vezettek.

A digitalizáció új megoldásai az igazságszolgáltatást is érintették. Ennek keretében 2020 októberében az Európai Unió Tanácsa már konkrét következtéseket is elfogadott arról, hogy a digitalizáció lehetőségeit kiaknázva miként lehet javítani az igazságszolgáltatáshoz való jog jobb érvényesülésén. Ezek leképezése volt az Európai Unió Tanácsának *Az igazságszolgáltatáshoz való jog – A digitalizáció lehetőségeinek kiaknázása*,¹⁸ illetve az Európai Bizottság 2020. december 12-én kiadott *Az igazságszolgáltatás digitalizációja az Európai Unióban*¹⁹ című dokumentuma. Mindkettő a digitális technológiák igazságszolgáltatási rendszerekben történő további alkalmazásában, a digitális készségek igazságszolgáltatási ágazatban történő fejlesztésében, a MI-rendszerek – különösen a gépi tanuló rendszerek – fokozottabb és koordinált használatában, a biztonságos és magas színvonalú távközlési technológiák (videókonferenciák) alkalmazásának támogatásában, a nemzeti adatbázisok és nyilvántartások összekapcsolásának elősegítésében, valamint a biztonságos, elektronikus adattovábbítási csatornák és innovatív eszközök illetékes hatóságok közötti használatának előmozdításában látja a megfelelő választ a jelen és egyben a jövő kihívásaira. A fentiekkel kapcsolatos átfogó víziók, tervek, elképzelések ismertetésére 2021. március 9-én került sor, amikor az Európai Bizottság bemutatta az Európai Unió 2030-ig szóló digitális átalakulásának alappilléreit.²⁰

¹⁸ A Coreper (Állandó Képviselők Bizottsága) a 2020. október 7-i ülésén megállapodásra jutott „Az igazságszolgáltatáshoz való jog – A digitalizáció lehetőségeinek kiaknázása” című tanácsi következtetéstervezet szövegéről: A Tanács következtetései „Az igazságszolgáltatáshoz való jog – A digitalizáció lehetőségeinek kiaknázása”. C 342 I/1 (2010. október 14.).

¹⁹ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az igazságszolgáltatás digitalizációja az Európai Unióban – Lehetőségek eszköztára*. COM(2020)710 végleges (2020. december 2.).

²⁰ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Digitális iránytű 2030-ig: a digitális évtized megvalósításának európai módja*. COM(2021)118 végleges (2021. március 9.).

A dokumentum elsősorban a korábbi években meghatározott célok és elvek mentén határozta meg a jövőben is követendő stratégiát, ugyanakkor figyelembe vette a pandémia által megváltozott preferenciákat, a mai kor digitális kihívásait is.

A digitalizáció helyzete a hazai eljárásokban

Magyarországon a digitalizáció, illetve az innovatív technológiák különböző típusú hatósági, illetve bírósági eljárásokban történő alkalmazásának terén nagyon ellentmondásos a helyzet. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a közigazgatási eljárások során alkalmazott elektronikus megoldások jobbak, mint a bírósági informatikában alkalmazott megoldások. Az ellentmondás sokkal inkább abból fakad, hogy a közigazgatási és bírósági informatika két, egymástól teljesen eltérő fejlődési pályát járt be, egymástól teljesen eltérő koncepció mentén alakították ki őket. Ezen különutas modell az elmúlt években is megmaradt, és technológiai megoldásaiban sem igazán közeledett egymáshoz a két terület, nem épített a másik által elért eredményekre.

A hazai bírósági eljárásokat vizsgálva az is megfigyelhető, hogy az egyes eljárások digitalizációjának eltérő mélysége mellett ugyanazon eljáráson belül is különbözik az egyes ügyviteli folyamatok elektronizáltságának szintje. Az elektronizáltság tekintetében elsöre nagyon biztatónak tűnhet az elektronikus cégeljárás helyzete. Azonban ha jobban megvizsgáljuk a részleteket, akkor látni fogjuk, hogy ebben az eljárásban is több esetben korszerűtlen technológiai megoldásokkal, illetve akár az elektronikus ügyintézés hiányosságaival találkozunk.

E-közigazgatás

A közigazgatás területén komoly lépések történtek az egyes eljárások digitalizációja, egységes informatikai keretrendszerbe történő integrálása érdekében. Ennek megfelelően Magyarországon az elmúlt években csendes forradalom zajlott a közigazgatásban. Egyre jobban teret nyert az elektronikus ügyintézés, a hatósági ügyek távolról, egységes elektronikus platformon és keretrendszeren belül történő kezelése. Elsősorban a gazdálkodó szervezetek számára jelent kötelezettséget az elektronikus ügyintézés igénybevétele, azonban az elektronikus megoldások a magánszemélyek számára is nyitva állnak.

A Szabályozott Elektronikus Ügyintézési Szolgáltatások (SZEÜSZ) bevezetése révén az e-közigazgatási szolgáltatások nagy részben átvették az eddig papíralapú ügyintézési folyamatok szerepét, aminek köszönhetően gyorsabban, költséghatékonyabban és ügyfélorientáltabban lehet ügyeket intézni. A rendszer kiindulópontja a www.mo.hu portál, ahonnan valamennyi e-ügyintézési szolgáltatás elérhető, illetve kezdeményezhető. Bejelentkezés nélkül érdemi ügyintézésre ugyan nincs lehetőség, azonban az egyes eljárástípusok leírásai így is megismerhetők. Bejelentkezést

és hitelesítést követően az ügyintézéshez szükséges nyomtatványok letölthetők, valamint lehetőség nyílik az ügyfél és a hatóság közötti kétirányú adatkapcsolatra is. Ezen a szinten online, hitelesített módon tölthetők ki az űrlapok, amelyeket aztán elektronikus formában lehet megküldeni az illetékes hatóság számára. Az elektronikus ügyintézés további fázisaiban pedig lehetőség nyílik akár a teljes ügymenet elektronikus lefolytatására is (például a vonatkozó illetékek, díjak elektronikus befizetése; személyre szabott ügyintézési felületek alkalmazása).²¹ Jelenleg körülbelül 2500-féle hatósági ügy intézhető elektronikusan a portálon keresztül.

A közigazgatási informatika fejlődésének egyik alapvető jellegzetessége, hogy az egyes fejlesztések nem egymástól elszigetelten, hanem egymásra épülve (horizontálisan vagy vertikálisan), az egyes alrendszerek közötti szinergiát megtartva mentek/mennek végbe. Az e-közigazgatás területén a közeljövőben is számos olyan innovációt kívánnak bevezetni, amely alapvetően rendezi át az egyes eljárások és ügyintéзések jelenlegi struktúráját.

Videós arcfelismerésen alapuló azonosítás, élőbeszéddel elindított automatizált ügyintézés, virtuális orvosi rendelők és robotizált ügyintézés kiépítése szerepel a tervek között.²² Emellett megvalósítás alatt van az automatizált közigazgatási döntéshozatali modell (AKD) is. Ez utóbbi egy olyan informatikai rendszer, amelynek segítségével az ügyintézési lépések emberi beavatkozás nélkül történnek majd meg, amennyiben a döntéshez szükséges minden információ rendelkezésre áll.

A helyzet az e-közigazgatás területén tehát sokat javult, de még korántsem ideális, hiszen az elektronizáció több esetben jelenleg is csak a hatósági ügyek elektronikus úton történő kezdeményezését biztosítja, az ügyintézés további részében vagy az ügyfél részéről válik szükségessé a személyes jelenlét, vagy pedig a hivatalban szükséges az ügy elintézése érdekében olyan „back office” manuális munka, ami attól, hogy nem látszódik, még jelen van.

E-per

Hasonló a helyzet a peres eljárásokkal is. A magyar igazságszolgáltatásban a rendes bíróságoknál 2018. január 1-jétől vezették be kötelező érvénnyel az *e-per* intézményét, amely lényegében az elektronikus úton való bírósági kapcsolattartást jelenti, vagyis azt, hogy az eljárásban érintett felek nem papíralapon, hanem elektronikus úton nyújtják be kérelmeiket a bíróság felé, és a bíróság is ilyen módon lép velük kapcsolatba. Az *e-per* intézménye tehát döntően a kapcsolattartás elektronizálására korlátozódik. A kötelező elektronikus kapcsolattartás itt is a gazdálkodó szervezeteket, valamint a jogi képviselőket érinti, a magánszemélyek számára ez lehetőségként jelentkezik.

²¹ Lásd: <https://euf.gov.hu/elektronikus>.

²² Schopp Attila: *Robot segít az ügyintézésben*. *ITBusiness*, 2021. január 12.

Valódi, teljes mértékben online bírósági peres eljárások lényegében nincsenek, sőt maga a bírósági eljárás is – a kapcsolattartást leszámítva – alapvetően papíralapú maradt. (A témával jelen tanulmánykötetben *A bírósági informatika helyzete Magyarországon* című fejezet bővebben is foglalkozik.)

E-cégeljárás

A cégbíróságok ugyanakkor már előrébb járnak: az elektronikus cégeljárásban 2008. július 1-jével kezdődően átfogóan elektronizálták és egyben digitalizálták az eljárást, amelynek köszönhetően a papíralapú cégeljárást szinte teljeskörűen felváltotta az elektronikus cégeljárás.

A cégeljárás azonban az elmúlt évtizedekben mindvégig „különutas” irányvonalat képviselt. Ennek oka részben koncepcionális okokra, részben pedig a jogalkotói szándéokra vezethető vissza. A közigazgatási eljárások elektronizálásának modellje²³ az elektronikus cégeljáráshoz²⁴ képest jelentősen később kezdődött csak meg. Ennek ellenére nem épített az elektronikus cégeljárás tapasztalataira, nem illeszkedett a már kialakított eljárási modellhez, hanem egy teljesen új koncepció mentén valósították meg. Az elmúlt évek alatt ezen koncepcionális különbözőség tovább erősödött, tovább fokozódott. Jogalkotói oldalon pedig mindvégig tapintható volt az a szándék, hogy ha a jogszabályok értelmében az igazságügyi tárca felelős a cégeljárás és cégnyilvántartás informatikai rendszerének üzemeltetéséért, akkor ennek szabályozását és működtetését illetően ne kerüljön „birtokon kívülre”, legyen ráhatása a folyamatokra. Ennek okán amennyire lehetett, az elektronikus cégeljárás igyekezett megőrizni önállóságát, az e-közigazgatási szolgáltatásoktól (például: SZEÜSZ) való elszigeteltségét. Folyamataiba minimális mértékben integráltak csak a SZEÜSZ keretrendszerének elemeit (például: ügyfélkapu, hivatali kapu), és operatív működésében is eltér a többi nagy szakrendszerétől (például: belügyminisztériumi szakrendszerek).

A kormány 2020–2030 közötti időszakot átfogó Mesterséges Intelligencia Stratégiája²⁵ több olyan mozzanatot irányzott elő a jövőre nézve (robotizált folyamatautomatizálás kiterjesztése, egységes elvek mentén történő adatgazdálkodás, egységes adatvagyon-szabályozás stb.), amelyek indokolták teszik a jelenlegi cégnyilvántartási, céginformációs modell újragondolását, az egyes eljárások (cégeljárás) újratervezését.

²³ Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény.

²⁴ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény.

²⁵ A Digitális Jólét Program keretében 2020. szeptember 8-án mutatták be Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiáját: Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 2020–2030. Digitális Jólét Nonprofit Kft., 2020. május.

A hazai törekvések, valamint a technológiai fejlődéséből származó kihívások mellett a cégeljárás újragondolását sürgetik a hazánkat érintő nemzetközi, uniós kötelezettségek is. Ezek közül a leginkább égető határidejű a Digitális Irányelv²⁶ azon fejezete, amely konkrét elvárást fogalmaz meg a tagállamok felé az online cégalapítás, az egyes céginformációk tagállamok közötti továbbítását illetően. Ezen folyamatok egyértelműen kijelölik annak útját, hogy a cégeljárás területén – csakúgy, mint más közigazgatási eljárások esetében – nem lehet „elhajolni” a kihívások elől, és hogy az időtállóság és korszerűség érdekében az építkezést új alapokra kell helyezni.

A következőkben a cégeljárás példáján keresztül – egy rövid történelmi kitekin-téssel – igyekszem bemutatni egy olyan lehetséges fejlesztési pályát, amelyen a korszerű technológiák alkalmazásával hatékonyan lehetne előmozdítani mind a cégeljárás, mind pedig az ehhez szervesen kapcsolódó nyilvántartások (cégnyilvántartás) fejlődését.

A cégeljárás fejlődéstörténete Magyarországon

Magyarországon a cégeljárás sokáig azon vezető nemperes eljárások közé tartozott, amely hatékonyan kombinálta, illetve egyensúlyban tartotta a modern technológia eszközszerzőit a hagyományos ügyviteli folyamatok logikájával. A digitalizáció térnyerése, a közigazgatási, illetve bírósági folyamatokat érintő e-ügyintézési kompetenciák egyre fokozódó szükségessége, a gazdaságban, a közigazgatásban és a mindennapi életben bekövetkező változások azonban rámutattak arra, hogy az eddig optimálisnak tűnő megoldások nagyon gyorsan avítottá válhatnak.

A kezdetek

A cégeljárás történetben az első jelentősebb mérföldkő az volt, amikor az 1990-es évek elején – részben az akkori PHARE-program keretében – kialakították az Igazságügyi Minisztérium által a jelenlegi Országos Cégnyelvántartó és Céginformációs Rendszer (továbbiakban: OCCR) elődjét, vagy inkább első modelljét. Ezen informatikai háttérre épülve 1995-ben elindult az online céginformációs rendszer. A következő nagyobb lépcsőfokot az egyablakos rendszer 1998-as bevezetése jelentette, így az elektronikus kapcsolattartás alapjain megteremtődhetett a cégbíróságok egyéb külső intézményekkel (NAV, KSH) való gépi interfész segítségével történő, automatizált adattovábbítása.

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1151 irányelve (2019. június 20.) az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használata tekintetében történő módosításáról. L 186/80 (2019. július 11.).

Az ezt követő években először a kft. és bt. elektronikus úton történő bejegyzése vált lehetségessé (2005), majd pedig 2006-ban ez a kapu megnyílt valamennyi egyéb cégformára is. Ekkor azonban az elektronikus eljárás még nem volt kötelező érvényű, hanem a papíralapú eljárás mellett egy további, választható opció volt.

eAz ezt követő évek azzal teltek, hogy mind a jogalkotás, mind az ügyvédi és bírósági folyamatok, mind pedig az informatikai struktúra fel legyen készítve a 2008. július 1-jével bekövetkező teljes körű és egyben kötelező érvényű elektronikus cégeljárásra. A fejlesztéseket, a humán erőforrás oktatását, valamint a szükséges infrastruktúra biztosítását az uniós finanszírozást biztosító Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP) projektből²⁷ finanszírozta az akkori Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (jelenleg: Igazságügyi Minisztérium), illetve az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának (jelenleg Országos Bírósági Hivatal) konzorciuma.

A digitális kiugrás 1.0

A 2008. július 1-jével lezárult fejlesztéseknek köszönhetően megteremtődött az elektronikus cégeljárás informatikai és cégbíróságokon alkalmazott, elektronizált ügyviteli folyamatainak feltételrendszere. A cégeljárás elektronikussá válása magával hozta a kiszolgálói oldalon bekövetkező változásokat is.

A folyamatban részt vevő jogi képviselőknek meg kellett barátkozniuk az új eljárással, az elektronikus nyomtatványokkal, a bíróságok ügyintézőinek az immáron elektronikusan beérkező kérelmek feldolgozásának megváltozott ügyviteli folyamataival és követelményeivel, a hatóságoknak pedig az elektronikus kapcsolattartás sajátosságaival.

A 2008. július 1-jei dátumtól kezdődően az elektronikus ügyintézés kizárólagossá vált, és így az addigi papíralapú eljárást az elektronikus csatorna váltotta fel. Ezt követően a cégeljárás még több, kisebb-nagyobb fazonigazításon esett át, azonban a következő komoly lépésre egészen 2019-ig várni kellett.

2019-ben került sor arra, hogy a cégeljárás adatellenőrzési protokolljába bekapcsolódtak más állami szakrendszeri nyilvántartások is. Ennek köszönhetően a kérelemben szereplő természetes személyek adatait már összevetik a személyi és lakcím-nyilvántartás, az idegenrendészeti nyilvántartás, valamint a vezető tisztségviselők esetén a bünyügyi nyilvántartás közhitelesen nyilvántartott adataival. Amennyiben pedig a kérelemben és a további szakrendszeri nyilvántartásban szereplő adatok között érdemi eltérés mutatkozik, vagy az adott természetes személy a kérelem benyújtásának pillanatában olyan eltiltás hatálya alatt áll, amely miatt nem vállalhat

²⁷ A fejlesztést a „Cégbíróság és céginformációs rendszerek továbbfejlesztése és korszerűsítése” operatív programban, EKOP-1.1.1-07-2009-0001 címen kiemelt projektként nevesítették. Lásd kormany.hu.

vezető tisztséget, a kérelmet elutasítják. Így megteremtődött a teljes konzisztencia az egyes állami nyilvántartások adatai között, és gyakorlatilag kizárttá vált, hogy természetes személyeket olyan adatokkal jegyezzenek be a cégeljárás során a cégnyilvántartásba, amelyek eltérnek a más állami közhiteles nyilvántartások adataitól.

Amellett, hogy az elektronikus cégeljárás fenti mechanizmusa ügyfélbarát, egyben jelentős lépést is tesz a kapcsolódó szaknyilvántartásokkal való interoperabilitás kialakítása felé. Ennek köszönhetően pedig szükségtelemmé válik az állami nyilvántartásokban már rendelkezésre álló adatok ügyfelektől történő beszerzése; a folyamatos adatszinkronizáció, valamint az adatváltozások automatikus utánkövetése miatt pedig biztosítható a hatályos adatoknak való teljes körű megfelelés, valamint az érintett nyilvántartások egymás közötti konzisztenciája is.

A digitális kiugrás 2.0

Az Országgyűlés a 2021. június 15-ei ülésnapján fogadta el a 2023. július 1-jével hatályba lépő jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló 2021. évi XCII. törvényt, amely a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.), valamint a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény helyébe lép majd.

Az új törvény egységes alapokra és keretrendszerbe helyezi a jogi személyeket érintő állami nyilvántartásokat. Az automatizált döntéshozatal generális alkalmazása, az eltérő jogalkalmazási gyakorlat megszüntetése és az egységes elbírálási szempontok bevezetése révén egyszerűsíti, gyorsítja és egyben kiszámíthatóbbá teszi az eljárásokat.

Az online űrlapok és az ügyviteli folyamatokat támogató portálok bevezetésének segítségével egykapussá teszi a jelenleg még elszigetelten működő szakrendszereket. Az egyéges adatkezelési, nyilvántartási struktúra és rendszer kialakításával pedig megteremti az állami adatvagyon biztonságosabb kezelésének és hatékonyabb gazdálkodásának feltételrendszerait is.

Így mindezek várhatóan stabil alapot adhatnak majd az állami szakrendszerek és központi nyilvántartások területén való szinergia további bővítésére, a korszerű és iránymutató technológiai megoldások alkalmazására, illetve az időtálló informatikai és ügyviteli fejlesztések megvalósítására is.

A végtelenbe és tovább

Az elmúlt évek technológiai fejlődése így megmutatta azt, hogy ha elsősorban nemperes eljárásokra gondolunk, már nem épületeket, szobákat, személyeket kell hogy lássunk. Nem időablakokban kell már gondolkodni – tárgyalás csütörtökön

9-től 10-ig –, hiszen az online ügyek bármikor intézhetők, és nem is abban, hogyan lehet megoldani a személyes megjelenést egy adott tárgyaláson. Az illetékességi szabályok is értelmüket veszítik: a kérelmeket egyetlen portálon vagy ügyintézési platformon lehet benyújtani, az ügyeket automaták oldják meg, vagy osztják szét az ügyintézők között. Ha így gondolkodunk, hamar világos lesz, hogy a növekvő ügyterhek megoldása érdekében nem a személyi állomány növelése az előremutató megoldás.

Egy ügy elintézése szempontjából tehát egyre kevésbé szükségeszerű az, hogy a megoldásokat helyhez (lokalitás) és időhöz (ügyfelfogadási idő) kötötten keressük. A technológia napjainkban már nem egyszerűen csak kiszolgálja a régi, offline folyamatokat, hanem egyben át is alakítja azokat. Elenyésző mennyiségben ugyan, de pár helyen már most is belefuthatunk olyan chatbotos megoldásokba, ahol előre meghatározott ügyfélcsoportokon belül, előre standardizált kérdésekre éjjel-nappal válaszokat kapunk valós személyekkel történő kommunikáció nélkül is.

A helytől és időtől való függetlenedés hamarosan elvezet ahhoz, hogy egyre fejlettebb robotokkal fogunk kommunikálni az ügyfélszolgálatokon. Egyszerűen azért, mert a teljesen tetszőleges helyről és tetszőleges időben történő ügyintézés magával fogja hozni azon igényünket is, hogy az ügyeket bármikor, bárhol is valós kommunikáció nélkül is intézhessük. Ez pedig humán interfésszel csak nagy erőforrások és költségek befektetése mellett lehetséges megvalósítani. Így egyenes út vezet ahhoz, hogy azon ügyek esetében, amelyek rutinszerűek, vagy nem igénylik az emberi kommunikációt, hamarosan gépek kommunikáljanak velünk, és egyre több ügyet, feladatot automatizált módon, gépek, robotok végezzenek el az emberek helyett. Ezzel összefüggésben viszont a komolyabb, bonyolultabb ügyekben, amelyeknél nem elegendő az akár több százazres minta alapján is működő gépi tanulásra, illetve algoritmusokra hagyatkozni, továbbra is megmarad az emberi döntés mint végső megoldás.

A cégeljárás fejlesztésének lehetséges irányai

A cégeljárás előző fejezetben említett elektronizációját nagymértékben elősegítette az, hogy a cégeljáráson belül döntően olyan típusú eljárásokról beszélünk, amelyek tömegesek, ismétlődők, formalizáltak, az egyedi szempontok érvényesítésére nem vagy csak csekély mértékben van lehetőség.

Az elektronizálás bevezetésével – amennyiben részletes és pontos modellezés előzi meg az informatikai fejlesztést – szinte teljesen kiküszöbölhetők a hibák és korrupciós igények, amelyek a manuális beavatkozások alkalmával hatványozottabban jelentkezhetnek.

Emellett csökken a feladat megoldására fordított egységnyi idő, és nem elhanyagolhatóan csökkennek az adminisztrációs terhek is, javul a szolgáltatás minősége is. Az elektronizálás folytán felszabaduló erőforrásokat pedig további folyamatokban

lehet hatékonyan és értékteremtő módon felhasználni. További előnye az elektronizálásnak, illetve az automatizálásnak, hogy ennek révén megteremthetővé válik a bíróságok egyéges joggyakorlata, amely a jogbiztonság és a kiszámíthatóság megerősödéséhez is vezet (jelenleg ugyanis reális probléma az, hogy ugyanazon bejegyzési kérelem különböző megyékben különböző végzéseket eredményez).

Mielőtt a hazai elektronikus cégeljárás lehetséges fejlődési irányait felvázolom, úgy gondolom, pár szóban említést kell tenni pár fogalomról. Ezek az elektronizálás, digitalizálás és automatizálás. A magyar cégeljárás az elmúlt évtizedekben megvalósította azt, amit elektronikus eljárásnak hívunk. Ezen többívű elektronizáció pedig elvezetett ahhoz, hogy a cégeljárás beléphessen a fejlődés következő fázisába, amit digitalizációnak hívunk. Ezen a ponton azonban némileg megrekedt. Ennek okait most nem kívánom részletesen kifejteni, azonban a folyamatosan fejlődő technológiai megoldások csak részben, bizonyos eljárási szakaszokban tudtak teret nyerni a cégeljárásban. A kérelmek feldolgozása, beküldése, az elektronikus kapcsolattartás formái, az eljáráson nyugvó cégnyilvántartás szerkezete, illetve az ebben található adatok felépítésének struktúrája az elmúlt 10-20 évben változatlan maradt, semmit nem változott. Bátrabban lehetne alkalmazni az ügyviteli folyamatok során a szoftverrobotokat, a részben ezekre is épülő automatikus döntéshozatalt, valamint a mesterséges intelligencia eszköztárát.

A következőkben azon lépéseket, kitérési pontokat gyűjtöttem össze, amelyek implementálása esetén a magyar cégeljárás ki tudna törni azon keretből, amelyek – meglátásom szerint – jelenleg akadályát képezik a további digitalizációnak, a korszerű technológiák széles körű alkalmazásának.

Elektronikus nyomtatványok, online megoldások

A Ctv. értelmében a bejegyzési/változásbejegyzési eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmeket elektronikus úton (e-mail) kell a jogi képviselőnek az illetékes cégbíróság felé továbbítani. A dokumentumcsomag részét képezi a kérelem formanyomtatványa is, amelyet a jogi képviselőnek egy nyomtatványkitöltő alkalmazás segítségével kell kitöltenie.

A formanyomtatványok szerkezetét, illetve struktúráját leíró sémadefiníciót az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat tartja karban, míg a nyomtatványkitöltő alkalmazások fejlesztését, az igazságügyi tárcától függetlenül működő piaci szereplők végzik.

A hazai cégeljárás során a bejegyzési/változásbejegyzési eljárás lényegében egy hibrid rendszer, amelyben keveredik a teljesen elektronikus megoldás (intelligens formanyomtatványok, nyomtatványkitöltők), az elektronikussá alakított megoldásokkal (szkennelt iratok, például társasági szerződés, aláírási címpéldány stb.), valamint a közigazgatási szerepvállalás (sémadefiníciók publikálása és gondozása), a piaci szereplők bevonásával (nyomtatványkitöltő alkalmazások fejlesztése).

A fenti megoldás ugyan nem okoz komoly konfliktusokat és technikai problémákat, azonban célszerűbbnek látszik egy letisztult, egyéges ügymenet megalkotása.

Előremutató és egyben korszerű megoldás lenne az online felületen kitölthető, úgynevezett elektronikus űrlapok használata. Ezen utóbbi megoldásra hazai példát is láthatunk az e-űrlap szolgáltatás²⁸ formájában. Az említett technikai megoldások az elektronikus ügyintézésnek egy olyan egyszerű ügyintézési módja, amely lényegében a papíralapú szabad szöveges küldemény elektronikus változatának megfelelő szolgáltatás, és amely lehetővé teszi az elektronikus úton történő kommunikációt és adattovábbítást az ügyfélkapuval, illetve cégkapuval (hivatalos elektronikus elérhetőséggel) rendelkező felhasználók és a szolgáltatáshoz csatlakozott intézmények között. A felhasználó egy dedikáltan ezen folyamatok támogatására szolgáló honlapon kit tudja választani az ügy típusát, továbbá az érintett szervezetet. A rendelkezésre álló felületen ki kell töltenie az adott ügyintézéshez szükséges megfelelő űrlapot, amelyhez megjegyzéseket fűzhet, szükség szerint pedig akár különböző dokumentumokat is csatolhat.

Megítélésem szerint valamennyi cégjogi feladat (cégeljárás, cégnyilvántartás, céginformáció) ellátását célszerű lenne egy erre dedikáltan kijelölt online felületen biztosítani, ahol az egyes ügýtípusokra speciálisan kidolgozott, a kitöltésüket segítő, elektronikus „okos” űrlapok lennének elérhetőek.

Az online felületen kitölthető űrlapok használatára számos példát találunk Európa több országában is. Ezek közül a hozzánk minden szempontból közel eső *Ausztria példáját* ismertetem. Az osztrák jogban a vállalkozások nyilvántartásával és bejegyzésével kapcsolatos alapvető szabályokat a Kereskedelmi Törvénykönyv (UGB)²⁹ szabályozza, míg az egyes társasági formákra vonatkozó részletes szabályokat már az adott társasági formákra vonatkozó külön jogszabályok tartalmazzák.

Az osztrák jog szerint kft. alapítása kétféle módon lehetséges: rendes eljárásban és egyszerűsített eljárásban. Mindkét eljárásban megjelenik – nem kizárólagos érvénnyel – az elektronikus cégalapítás lehetősége. A cégalapítást érintő ezen kettősség (rendes eljárás, egyszerűsített eljárás) a hazai cégeljárásban is tetten érhető, azonban a hazai egyszerűsített cégeljárásban lényegesen szűkebbre szabottak az online, illetve digitális lehetőségek.

A haza gyakorlathoz – formakényszerét tekintve – leginkább a rendes eljárás hasonlít. Ennek során a társasági szerződést hazánkban közokiratba kell foglalni.

2018-tól kezdődően – bizonyos feltételek esetén (például: a társaságot csak egy személy alapítja; az alapítás módjától függően az alaptőke 10 ezer és 35 ezer euró közötti stb.) – a kft. egyszerűsített eljárásban is alapítható.³⁰ Az osztrák jog az egy-

²⁸ Lásd az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény rendelkezéseit.

²⁹ Osztrák Kereskedelmi Törvénykönyv – Unternehmensgesetzbuch (UGB).

³⁰ Korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó törvény – GmbH-Gesetz, 3 § 2. bekezdés; 9a § 2. bekezdés.

szerűsített eljárásban mellőzi a formakényszer. Ez annyit jelent, hogy az eljárás során (például bejegyzési kérelem benyújtása) nem szükséges a jogi képviselet, és nem szükséges az alapítói nyilatkozat közjegyzői okiratba foglalása sem.³¹ Hazánkban ezzel szemben az egyszerűsített eljárás során is kötelező a jogi képviselet, az ügyvéd által ellenjegyzett létesítő okirat, valamint a bejegyzési kérelem ügyvéd általi kitöltése és annak ügyvéd által, elektronikus úton, illetékes cégbíróság felé történő továbbítása.

Az osztrák jog az alapító személyazonossága ellenőrzésének feladatát sem a közjegyzőre telepíti, hanem az alaptőke pénzforgalmi számlára történő befizetésének igazolásával együtt ezt a feladatot a pénzüintézetek látják el.³² Ennek megfelelően a számlavezető pénzüintézet a benyújtott dokumentumok alapján ellenőrzi az alapító személyazonosságát, kiállítja az alaptőke befizetéséről szóló igazolást, majd pedig kitölteti az alapítóval az aláírási címpéldányt és az elektronikus jogforgalmi portálon (*Elektronischer Rechtsverkehr* – ERV) megküldi ezeket a cégnyilvántartás számára.³³

Ezzel párhuzamosan az alapítónak regisztrálnia kell magát a vállalati szolgáltatási portálon (*Unternehmensserviceportal* – USP).³⁴ Mind az alapítói nyilatkozat, mind pedig a bejegyzési kérelem a portálon keresztül érhető el, ahol a nyomtatványok online tölthetők ki. A kitöltés során az alapító berögzíti az alapításához szükséges adatokat. A rögzített adatok alapján az informatikai rendszer pedig automatizált módon létrehozza az alapító okiratot és a cégjegyzékbe való bejegyzésre irányuló kérelem szövegét.

Az osztrák szabályozás a formakényszer eltörlésével ugyan jelentős könnyítéseket biztosít az egyszerűsített cégeljárásban, azonban az osztrák jog sem valósítja meg teljeskörűen az online ügyintézkést (hiszen az alapítónak személyesen meg kell jelennie a pénzüintézetben, ahol a pénzüintézetre hárul az azonosítás feladata, ahol számlanyitást követően az alapítónak az aláírási címpéldányt is alá kell írnia).

E-mail helyett korszerűbb technológia

A Ctv. 35. § (1) bekezdése értelmében a cégbejegyzésre (változásbejegyzésre) irányuló kérelmet a cég székhelye szerint illetékes cégbíróság részére a cégformának megfelelő, a jogi képviselő által aláírt elektronikus nyomtatványon kell – e törvényben meghatározott módon és a mellékletekkel együtt – előterjeszteni. A jogszabály 36. § (1) pedig konkrétan meghatározza a benyújtás módját is, amely

³¹ Korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó törvény – GmbH-Gesetz, 9a § (4) bekezdés.

³² Korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó törvény – GmbH-Gesetz, 9a § (6) bekezdés.

³³ Korlátolt felelősségű társaság egyszerűsített eljárásban történő alapításáról szóló törvény – Gesamte Rechtsvorschrift für Vereinfachte GmbH-Gründungsverordnung, 2 §.

³⁴ Vállalati szolgáltatási portál – Unternehmensservice portal (USP). Lásd: www.usp.gv.at/index.html.

szerint „(a) cég bejegyzése (változásbejegyzése) iránti kérelmet elektronikus úton kell benyújtani”.

Az elektronikus cégeljárásban a kérelmeket még jelenleg is e-mailben továbbítják a jogi képviselők az illetékes cégbíróságnak. Történik mindez annak ellenére, hogy az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII.19.) Korm. rendelet 89–91. §-a alapján, a gazdálkodó szervezetek és más elektronikus eljárásra kötelezettek 2018. január 1-jétől kötelesek az elektronikus ügyintézészt biztosító szervezetekkel a cégkapun keresztül kommunikálni, valamint a Magyar Ügyvédi Kamara teljes ülésének az okiratszerkesztésről és az elektronikus ügyintézésről szóló 11/2017. (XI. 20.) szabályzatának 2.1.2. pontja értelmében az egyéni ügyvéd, ügyvédi iroda számára is már kötelezővé vált a cégkapus regisztráció és a cégkapu használata.

Ennek alapján kézenfekvő lenne, hogy a jogi képviselő és a cégbíróság közötti kommunikáció napjainkban már ne a több tíz évvel ezelőtti elektronikus megoldást (e-mail) alkalmazva történjen, hanem a közigazgatási keretrendszeren belül, az ügyvédi cégkapu, illetve a cégbírósági hivatali kapu közötti kommunikációval. A valóság azonban az, hogy a szakrendszereket érintő részben technikai, részben egyéb jellegű anomáliák miatt konzerválódtak a korábbi évtizedek technológiai feltételei, és jelen pillanatban még csak elmosódottan látszódnak a kitörési pontok körvonalai.

Ha bátrabban hagyatkozánk az úgynevezett *best practice*-ekre, kitűnő példákat láthatnánk a világban arra, merre lenne érdemes tovább fejlődni. Az előző fejezetben néhány mondatban említettem az osztrák cégeljárás sajátosságait, amely bizonyos pontjaiban már most is túlmutat a magyar szabályozáson. Azonban még az osztrák példához képest is forradalmi megoldással találkozhatunk az észt cégeljárás kapcsán.

Az *észt szabályozásban* az elektronikus cégeljárás valóban elektronikus, ami nem csupán a nevében hordozza ezt a jelzőt. Az e-residency (e-azonosító) kiváltása, az alapító személyek azonosítása, a dokumentumok elkészítése, hitelesítése és benyújtása mind történhet az online térben, nem igényel egyetlen mozzanatában sem személyes jelenlétet. Az eljárásokban nem szükséges továbbá jogi képviselet.

Az online cégalapítás első lépése az e-rezidens (*e-residency*) kártya igénylése. A folyamat ez esetben is teljesen online.³⁵ Az észt e-residency kártya azonban nem tévesztendő össze a hazai e-személyivel. Az e-residency kártya ugyanis alapvetően az észt gazdasági életbe (például cégalapítás) történő bekapcsolódáshoz biztosít segítséget, de ettől a kártya birtokosa nem válik jogosulttá az észt állampolgárokat megillető jogosítványokra. Ettől függetlenül az e-residency program eredményességét mutatja az, hogy az elmúlt 6 év alatt – 2021 év végéig – több mint 84 ezer darab kártyát bocsátottak ki.³⁶

³⁵ A részletes szabályokat, a személyazonosító okmányokról szóló törvény (*Identity Documents Act*) tartalmazza. Lásd: www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/504112013003/consolide/current.

³⁶ Lásd: www.e-resident.gov.ee/dashboard

A kérelem beküldését követően, körülbelül 3–8 hét múlva zárul le a kérelem bírálata. A kérelem jóváhagyása esetén, a cégalapítás következő lépése egy hivatalos észtországi cím, pénzforgalmi számla és – külföldön élő ügyvezetés esetén – egy észt kapcsolattartó kijelölése. A pénzforgalmi számla nyitása alapesetben megköveteli az alapító személyes megjelenését. Amennyiben azonban az alapítónak megfelelnek a fintech cégek által biztosított szűkebb körű pénzügyi szolgáltatások is (például: nincs hitelfelvételi lehetőség, bankgarancia stb.), akkor az észt jogrend lehetőséget biztosít arra, hogy a fenti ügyeket teljeskörűen online módon, utazás nélkül, az e-Residency Marketplace³⁷ igénybevételével intézhesse az ügyfél.

A bejegyzési kérelem, illetve az alapító okirat elkészítése és benyújtása a cégportálon (Company Registration Portal)³⁸ keresztül, cégspecifikus űrlapok online kitöltésével történik. A dokumentumok aláírása távollévők esetén sem jelent problémát, ugyanis az észt szabályozás támogatja a kérelmek tanúsítványalapú, elektronikus aláírását is.

Az észt szabályozás további előnye, hogy az elektronikus ügyintézési mód nem kizárólagos (mint nálunk a cégeljáráásban az elektronikus út), hanem választható. Vagyis, ha valaki inkább a papíralapú, közjegyző igénybevétele melletti megoldást preferálja, az észt jogrend erre is lehetőséget ad.

Hitelesítés, ügyfél-azonosítás

Az előző fejezetekben már érintettem annak problémáját, hogy megítélésem szerint meggondolandó lenne a cégeljáráás kormányzati infrastruktúrába és informatikai keretrendszerbe történő integrálása. A kormányzati informatikában már jelenleg is megtalálható elektronikus nyomtatványok, online felületek, adattovábbítási csatornák mellett az ügyfelek azonosítása és a nyilatkozatok hitelesítése terén is találkozhatunk már működő, központi megoldásokkal. Mindezek megteremthetnék annak lehetőségét, hogy a cégeljáráás ügyviteli folyamatába a Központi Elektronikus Ügyintézési Szolgáltatások (KEÜSZ) több, már említett megoldását is implementálják.

Ezen szolgáltatások közé tartoznak – az *Elektronikus nyomtatványok, online megoldások és az E-mail helyett korszerűbb technológia* címek alatt részletezett megoldásokon túl – a kormányzati hitelesítési és azonosítási szolgáltatások is. Ezen

³⁷ Az e-Residency Marketplace célja, hogy alapvető információkat nyújtson az e-residency ökoszisztéma egyes szolgáltatóiról. A felsorolt szolgáltatókat gondos átvilágítás alapján választják ki. Lásd: <https://marketplace.e-resident.gov.ee>.

³⁸ Lásd: www.rik.ee/en/company-registration-portal.

körön belül elsősorban két megoldás (AVDH,³⁹ e-személyi⁴⁰) alkalmazására lenne akár már most is lehetőség. Ugyanakkor a hazai cégeljárás gyakorlatát nézve nem igazán nyert még teret a fenti két szolgáltatás, egyrészt az alkalmazott technológiák biztonsági elemeit érintő viták, másrészt pedig a mindennapi alkalmazásukat körülményessé tevő egyéb tényezők miatt (például kizárólag ügyfélkapuval rendelkező, magyar állampolgárok részére biztosított a szolgáltatás; többes aláírás nehézkesen oldható csak meg).

A fentebb említett észt szabályozás egyik nagy előnye, hogy a korszerű technológiai követelmények összhangban vannak a jogszabályi és az egyéb kiszolgáló környezettel is. Amellett, hogy bárki számára megteremtette a gazdasági életbe történő könnyebb bekapcsolódás eszközét (e-residency kártya), biztosította ennek online hozzáférési módját is. A már meglévő jogi szabályozást megfeleltette a gyakorlati életnek, kiegészítette a különböző szolgáltatókra (például székhelyszolgáltatók, pénzügyi szolgáltatók, fintech cégek stb.) vonatkozó specifikus igényekkel. Rendkívül széles informatikai hálózatot és tájékoztatási csatornákat épített ki, és szinte az alapoktól kezdve biztosítja a szakmai és jogi támogatást mind online, mind pedig egyéb más módon.

Ezzel szemben a hazai elektronikus ügyintézészt biztosító intézmények, szervezetek, hatóságok és maguk a felhasználók is rendkívüli módon alultájékozottak. A hazai e-személyihez rendelt elektronikus aláírás hiába már jelenleg is egy választható opció, ha ennek használatáról, illetve előnyeiről a lakosság szinte semmit nem tud. Erőtlenné válik a technológia, ha nem adunk hozzá megfelelő szolgáltatási és támogatási színvonalat, intézményi alkalmazói háttérrel (például hatóságok, szervezetek), illetve kiszolgáló eszközrendszerrel (az észt e-személyi és e-residency kártya esetében a díjmentesen biztosított szolgáltatási csomag része a kártyaolvasó, hazánkban viszont csak a kártyát biztosítja díjmentesen az állam, a kártyaolvasót nem). Mindezek pedig nehézkessé és alapvetően eredménytelenné teszik azon modernizálási kezdeményezéseket is, amelyeknek alapján véve lenne létjogosultsága.

Németországban azonban már túlléptek a kártyaolvasó problémáján is. Az online azonosítás ugyanis e-személyivel, kártyaolvasó nélküli is lehetőséggé vált, amennyiben a felhasználó NFC-képes mobiltelefonnal rendelkezik. Az azonosítás ez esetben az úgynevezett mobilID segítségével történik, amikor is a mobiltelefon útján kezdeményezett online ügyletben az azonosítást és így az e-személyihez

³⁹ Az AVDH (azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés)e a felhasználó személyének azonosítására, ezáltal az általa tett nyilatkozatok hitelesítésére szolgál.

⁴⁰ Az e-személyi olyan hatósági igazolvány, amely az adott felhasználó személyazonosságát közhiteles módon igazolja.

rendelet aláírást az e-személyi NFC-képes mobilkészülékkel történő „letapogatása” biztosítja.⁴¹ Hasonló megoldásokkal találkozhatunk már Ausztriában is.⁴²

Az elektronikus aláírás mellett legalább ilyen fontosnak tartom a központi hitelesítés kérdését is. Ezzel összefüggésben azt gondolom, a hazánkban jelenleg favorizált AVDH-val szemben korszerűbb és egyben a nemzetközi sztenderdeknek, szabványoknak is mindenben megfelelő megoldást jelenthetne, ha a dokumentumok online aláírására és egyben hitelesítésére a kormányzat díjmentesen biztosítana minősített tárolt kulcsú szolgáltatást.

A tárolt kulcsú megoldásnak az AVDH-val szembeni legfőbb előnye az, hogy a felhasználó a saját aláíró kulcsát használja, ami egy biztonságos tárolóban, központi helyen van, és minősített elektronikus aláírás hozható létre vele. A tárolt kulcsú megoldás minden jogszabályi követelménynek, így az elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról szóló egységes, szabványosított rendeletnek⁴³ is megfelel.

A tárolt kulcsú megoldás elterjedését – szemben a jelenlegi e-személyihez kapcsolódó megoldással – jelentősen gyorsítaná a szolgáltatás lényegesen egyszerűbb használati módja, ugyanis az e-személyivel ellentétben nem igényel semmilyen külső hardvert (napjainkban asztali PC-t már alig vásárolnak, annak valószínűsége pedig, hogy valaki a laptopjához az elektronikus aláírás érdekében egy külön csatlakoztató perifériát – kártyaolvasót – vásároljon, rendkívül csekély).

Itt lenne az ideje annak, hogy a magyar jogi szabályozás és joggyakorlat is nyisson azon digitális megoldások és eszközök felé, amelyek tőlünk nyugatra és északra már évek óta működnek. Noha hazánkban az online szerződéskötés általános gyakorlata még egyáltalán nem alakult ki – pedig könnyen belátható, hogy ez óriási előrelépés volna a gazdasági életben –, más országokban már vannak jól működő megoldások erre is. Az osztrák jog szerint, ha az alapítók jelezték létesítő okiratuk elektronikus közokiratba való foglalásának igényét, a közjegyző ezen kérésnek korszerű módon tesz eleget. Az osztrák közjegyző ugyanis első lépésként továbbít az alapítók számára egy linket.

Ez a link valójában egy regisztrációs felületre mutat, ahol az alapítóknak regisztrálniuk kell magukat egy videókonferenciára. Az alapítók és a közjegyző közötti videókonferenciára egy kifejezetten erre a célra szolgáló szobában kerül sor. Amennyiben az alapítóknak még nincsen elektronikus aláírása, akkor a chatszoba szolgáltatója biztosít egyet a regisztráció során megadott adatok, illetve a bemutatott arcképes igazolvány adatai alapján. Ezt követően a közjegyző felolvassa a létesítő

⁴¹ A németországi e-személyi igazolvány projekt 2010-ben indult. 2021 szeptemberétől pedig lehetővé vált az e-személyi igazolványok mobiltelefon (mobilID) segítségével történő használata is: Overview of the German identity card project and lessons learned (2020 update). Thales Group.

⁴² Lásd: www.bmdw.gv.at/en/Topics/Digitalisation/Digitised-Austria/Electronic-Signature.html

⁴³ Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (eIDAS rendelet). L 257/73 (2014. augusztus 28.).

okirat szövegét. Ha az alapítók egyetértenek annak tartalmával, elektronikus aláírásukkal aláírják a dokumentumot. Végezetül pedig a közjegyző látja el hivatali elektronikus aláírásával a szerződést.

Jogosultságkezelés

A KEÜSZ keretrendszerbe történő csatlakozás lehetőséget teremtené a jogi személyeket képviselők képviseleti jogosultságának és státuszának ellenőrzésére is. A rendelkezési nyilvántartás (RNY)⁴⁴ révén történő bekérdezés ugyanis azt vizsgálja, hogy egy magát KAÜ⁴⁵-vel azonosító természetes személynek van-e jogosultsága az általa megadott adószámmal rendelkező szolgáltatásra jogosult (például cég) nevében eljárni. Az RNY bekérdezés révén ellenőrizhetővé válna, hogy a jogi képviselő eljárhat-e egy adott ügyfél nevében vagy sem. Ezzel elkerülhetővé válna az a jelenlegi gyakorlat, amely szerint minden egyes ügytípushoz, eljáráshoz külön ügyvédi meghatalmazást kell csatolnia az ügyvédnek. Emellett a bekérdezés révén kezelhetővé válna azon problémakör is, amikor egy cég életciklusát nem ugyanazon ügyvéd kíséri végig, hanem gyakran változik a személye (ez hazánkban ugyancsak jellemző gyakorlat).

Célszerű lenne továbbá a bekérdezésének Magyar Ügyvédi Kamara (MÜK) nyilvántartásába történő kiterjesztése is, amelynek révén már teljeskörűen ellenőrizhető lenne a jogi képviselő ügyintézési jogosítványa, hiszen a rendelkezési jogosultság mellett (RNY) a Kamara nyilvántartása alapján ellenőriznék az adott jogi képviselő státuszát is (aktív/nem aktív). Ezen adatot tartalmazza ugyan az ügyvédi tanúsítvány is, azonban sokkal biztosabbnak érzem a primer nyilvántartásba (kamarai nyilvántartás) történő bekérdezést, a szekunder nyilvántartásba (bizalmi szolgáltató nyilvántartás) történő bekérdezésnél.

Az ügyfél-azonosítással kapcsolatos ellenőrzéseket végezetül indokolt lenne még azzal kiegészíteni, hogy a cégalapítások, változásbejegyzések során – a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény szerint – a pénzintézetek által nyilvántartott tényleges tulajdonosi nyilatkozatokhoz (TTNy)⁴⁶ is hozzáférhessen az elektronikus cégeljárás. Ezzel ugyanis teljessé válhatna azon kör, amely az alapítók, vezető tisztségviselők és az ügyben

⁴⁴ *Rendkezési Nyilvántartás*: olyan központi elektronikus ügyintézési szolgáltatás, amely a természetes személy és gazdálkodó szervezet ügyfelek ügyintézésre vonatkozó rendelkezéseit tartja nyilván.

⁴⁵ A Központi Azonosítási Ügynök a felhasználó azonosítására szolgál, amely azonosítókkal az elektronikus ügyintézés során az adott személy megjelenik.

⁴⁶ A Tényleges Tulajdonosi Nyilvántartás: a tényleges tulajdonosi nyilatkozatokat (TTNy) tartalmazó központi nyilvántartás célja, hogy pénzintézeti szolgáltatások (például bankszámla) megteremtése a gazdasági élet szereplői tulajdoni viszonyainak nyilvántartását.

eljáró személyek azonosítását és jogosítványaik vizsgálatát, ezáltal pedig a cégeljárás, cégnyilvántartás transzparenciáját biztosítaná.

Egységes igazságügyi portál

Jelenleg a cégeljárással, céginformációs szolgáltatásokkal kapcsolatos adatok, illetve a cégnyilvántartás adatbázisa több egymástól eltérő arculattal, jogosultságkezeléssel és domainnévvel rendelkező honlapon keresztül érhető el.

A céginformációs szolgáltatásokon belül külön honlapja van a bárki számára bárhol, bárhol elérhető, korlátlan letöltést biztosító ingyenes céginformációnak.⁴⁷ A közfeladatot ellátó szervek egy ettől teljesen eltérő honlapon, tanúsítványalapú hozzáférés útján érik el díjmentesen a hiteles cégnyilvántartási adatokat.⁴⁸ Hasonlóan ingyenes céginformációs felületet biztosít – ám ismételten egy teljesen más arculatú felületen, külön regisztráció nélkül – a 2018. június 26-án létrejött fizetésképtelenségi nyilvántartás⁴⁹ weboldal. Harmadik típusú arculattal, újabb domain alatt érhető el a gazdálkodó szervezetek beszámolóinak, valamint kapcsolódó nyomtatványainak adatbázisa (elektronikus beszámoló portál),⁵⁰ amelyben mind a keresés, mind pedig a betekintés, illetve a letöltés is díjmentes.

A Ctv. 20. § (1) bekezdése alapján a cégbíróságok közleményei – 2008. január 1-jétől – a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. által üzemeltetett, ezen adatok publikálására szolgáló külön honlapon⁵¹ keresztül érhetők el díjmentesen. Végezetül megint csak egy külön honlapon⁵² keresztül érhetik el a céginformációs szolgáltatásra előfizetéssel rendelkező ügyfelek a cégnyilvántartást.

A fentiekből látható, hogy a céginformációval, cégnyilvántartással és cégeljárással kapcsolatos szolgáltatások esetében az információk több különböző honlapon keresztül érhetők el, amelyek gyakran egymástól teljesen eltérő arculattal rendelkeznek, és nem biztosított az egymás közötti átjárhatóság, a kölcsönös hivatkozások, linkek hozzáférhetősége sem.

A jövőben ezért célszerű lenne egy olyan egységes, központi cégportál kialakítása, amely összevontan, egyetlen felületen biztosítaná a hozzáférhetőséget mindazon szolgáltatásokhoz, amelyek jelenleg egymástól elszigetelten, különböző arculattal érhetők csak el.

⁴⁷ A részletes szabályokat az ingyenes céginformációról szóló 47/2007. (X. 20.) IRM rendelet tartalmazza.

⁴⁸ A 2006. évi V. törvény 15. §-ának (3) bekezdése szerinti közfeladatot ellátó szervek részére biztosított szolgáltatás.

⁴⁹ Lásd: <https://fizeteskeptelenseg.im.gov.hu/#/>.

⁵⁰ Lásd: <https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kezdolap>.

⁵¹ A Cégbírószék erre célra fenntartott honlapja: www.e-cegbirozsek.gov.hu.

⁵² Lásd: <https://occsz.e-cegjegyzek.hu>.

Egy ilyen portál kiinduló felületet tudna biztosítani a céginformációs szolgáltatásokhoz, a cégnyilvántartáshoz, illetve „kaput” nyithatna a jogi képviselők számára a cégeljárással kapcsolatos ügyeik intézéséhez, a kérelmek beadásához, a feldolgozás státuszainak lekérdezéséhez.

Az osztrák szabályozás *egységes kiinduló cégportált* alkalmaz, ahonnan szinte valamennyi hatósági ügy, illetve eljárás elérhető.⁵³ Hasonlóan az osztrák szabályozáshoz, egységes portálon keresztül érhető el a cégeljárás, a cégnyilvántartás, a céginformáció, illetve ennek részeként a számviteli beszámolók nyilvántartása a holland szabályozás szerint.⁵⁴

A francia modell ugyancsak közös felületet, illetve kiindulópontot biztosít ahhoz, ha a cégeljárással kapcsolatosan kíván bárki ügyet intézni, vagy éppen céginformációra van szüksége, esetleg pénzügyi beszámolókat keresne, adna be.⁵⁵

Az észt szabályozás e tekintetben is némileg túlmutat a többi európai ország példáján. A nemzeti cégportál⁵⁶ ugyanis nemcsak a nemzeti nyilvántartások számára biztosít felületet (cégeljárás, cégnyilvántartás, beszámolók stb.), hanem külön hivatkozásként feltüntettek a tagállami kezdeményezésként indult, jelenleg 17 európai ország részvételével, tagállamok által működtetett European Business Register (EBR). Az EBR⁵⁷ szolgáltatására előfizetők közvetlen hozzáférést kapnak az adott országok cégnyilvántartási rendszereihez, adataihoz. A csatlakozott országok eltérő mértékben ugyan, de elérhetővé tették – többek között – a cégkeresést, a cégkivonatletöltést, pénzügyi beszámolókat stb.

A külföldi minták sokasága is abba az irányba mutat, hogy egyértelműen indokolt lenne egy központi kiinduló portál létrehozása, amely központi jellegéből fakadóan, várhatóan változásokat idézne elő az érintett nyilvántartások látogatottsági volumenében is.

Cégbíróság helyett regisztrációs hivatal

Az előző oldalakon szándékosan használtam sokszor parallel módon a cégeljárás – mint nemperes eljárás – tekintetében a közigazgatási eljárások fogalmát és állítottam párhuzamba a cégeljárással bizonyos közigazgatási eljárásokat. Ennek oka az volt, hogy meglátásom szerint a cégeljárás alapeljárásának (elsőfokú eljárás) a bírósági szervezeten kívül, a közigazgatási eljárások között is helye lehet.

Felvetésemet több tényezőre is alapozom. Ha a cégeljárás folyamatait közelebbről is megvizsgáljuk, akkor az már jelenleg is egyfajta regisztrációs eljárásként

⁵³ Lásd: <https://portal.justiz.gv.at/at.gv.justiz.formulare/Justiz/Index.aspx>.

⁵⁴ Lásd: www.kvk.nl.

⁵⁵ Lásd: www.infogreffe.com/informations-et-dossiers-entreprises/aide-faq/cookies-et-statistiques.html.

⁵⁶ Lásd: www.rik.ee/en.

⁵⁷ Lásd: <https://ebra.be/european-business-register-network>.

definiálható, amelyben a rögzítendő adatok nagy részét számítógépes algoritmusok ellenőrzik és vetik össze más elektronikus nyilvántartások már meglévő adataival. Az emberi beavatkozás szerepe ezen folyamatokban gyakorlatilag nulla. Az informatikai ellenőrzési procedúrák pedig az idő előrehaladtával nemhogy csökkenni, hanem sokkal inkább nőni fognak. További indoka lehet a feladatok közigazgatási szervezetrendszerbe történő átcsoportosításának a fejezet korábbi részében már említett jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló 2021. évi XCII. törvény. Ennek értelmében ugyanis 2023. július 1-jétől kezdődően a cégeljárásról belül általános eljárássá fog válni az automatizált döntéshozatal, amely lényegében teljeskörűen megszünteti az emberi beavatkozást a bejegyzési eljárások során.

Mindezek alapján viszont indokolatlannak érzem azt, hogy olyan regisztrációs (lajstromba vételi) eljárásokkal, amelyekre közigazgatási szerveknél (például kormányhivataloknál) már most is megannyi jó példa van, ne a bírósági szervezetrendszer terheljük.

Fenntartanám ugyanakkor a bíróság bevonását az olyan eljárásokba, amelyek a standard, formalizált cégbejegyzéshez/változásbejegyzéshez képest bonyolultabbak, komplikáltabbak (például fúzió, egyesülés, szétválás), illetve ahol a felügyeleti, felülvizsgálati eljárás lefolytatása szükséges.

Ezen eljárások esetében sem a teljes bírósági szervezetrendszert tartom szükségesnek azonban bevonni a folyamatba, hanem a felmerült ügyek számával arányosan kellene meghatározni és kijelölni az ügyben eljáró bíróságokat. Az egyes cégbíróságok munkaterhe jelenleg is jelentős eltéréseket, illetve szezonális kilengéseket mutat, így egy optimalizált munkaszervezési modellel, az adott feladatokra célirányosan delegált bíróságok kijelölésével egy kisebb bírósági struktúra is kezelni tudná a fentebb említett egyedi ügyeket.

A cégeljárás folyamatában részt vevő intézmények köre Európában nagyon szerteágazó, egyéges mintát nem igazán látni.

Ausztriában a cégeljárás bírósági hatáskörbe tartozik, a bejegyzési kérelmekkel, illetve változásbejegyzéssel a kijelölt bíró, illetve ügyintéző (igazságügyi előadó) foglalkozik. A cégek feletti törvényességi felügyeletet a bíróságok látják el.

Dániában a cégeljárás nem bírósági, hanem közigazgatási hatáskör, amelyet a Dán Kereskedelmi Hatóság (Danish Business Authority)⁵⁸ lát el. Ez a szervezet egyben törvényességi felügyeletet is gyakorol a nyilvántartásban⁵⁹ szereplő gazdasági szereplők felett.

Franciaországban a cégeljárásban kereskedelmi ügyekben illetékes bíróságok munkatársai vesznek részt, akiknek jogi végzettséggel, szakvizsgával és legalább egy

⁵⁸ Lásd: <https://danishbusinessauthority.dk>.

⁵⁹ Lásd: <https://datacvr.virk.dk>.

év gyakorlattal kell rendelkezniük.⁶⁰ A törvényességi felügyeleti hatáskör ugyancsak a kereskedelmi ügyekben illetékes bíróságokhoz van telepítve.

Hollandiában és Olaszországban a cégnyilvántartással kapcsolatos feladatokat a kereskedelmi kamarák vezetik (Holland Kereskedelmi Kamara, Kereskedelmi Cégnyilvántartó Hivatal). A nyilvántartásba vett szervezetek feletti törvényességi felügyeletet viszont már mindkét országban a bíróság gyakorolja.

Szkennelt dokumentumok helyett strukturált adatok

A Ctv. értelmében a cégeljárásban a bejegyzési kérelemhez kötelezően csatolandó dokumentumok részét képezi a létesítő okirat, aláírási címpéldány, ügyvédi meghatalmazás, a legfőbb szerv üléséről készült jegyzőkönyv, elfogadó nyilatkozat stb. Jelen gyakorlat szerint ezen dokumentumokat a jogi képviselő az érintett felek aláírását követően beszkenneleli, majd pedig a szkennelt dokumentumot csatolja a kérelemhez, azt elektronikus aláírással és időbélyegzővel látja el, majd pedig e-mailben megküldi az illetékes cégbíróság részére.

A fenti megoldás technológiai avítsága folytán (szkennelés, e-mail) már nem korszerű – annál inkább időtálló azonban, mivel ez a modell az elmúlt évek alatt sajnos semmit sem változott.

A nemzetközi trendek, a big data elemzések fokozódó adatigénye, a mesterséges intelligencia szerepének bővülése egyre inkább szűkítik a papíralapú bürokrácia, a dokumentumalapú informatikai megoldások mozgásterét. Ahol lehet, minél gyorsabban adatokra kellene építeni a működést, az adatok rögzítését attól függetlenül, hogy a dokumentumok, szövegek elemzésére léteznek már fejlett IT-eszközök. A jelenleg még sok helyen alkalmazott szabad szöveges megoldások számos hibalehetőséget hordoznak magukban. Nem is beszélve arról, hogy az értelmezési problémák, bizonytalanságok miatt akadályozzák az automatizálást is.

A paradigmaváltás ezért megkerülhetetlen. Az Igazságügyi Minisztérium szervezetén belül működő Céginformációs Szolgálatról kapott tájékoztatás szerint a hazai cégeljárásban 2020. január 1. és 2021. december 31. között az összes benyújtott kérelem mintegy 84%-át (24 576 db kérelem) egyszerűsített eljárásban nyújtották be. Cégalapítás során az egyszerűsített eljárás a hazai jogi szabályozás értelmében azt jelenti, hogy a társasági szerződés formalizált, annak szövegétől az alapítók nem térhetnek el. Ugyanezen időszak alatt nagyon alacsony volt a hibásan benyújtott kérelmek száma is (1280 db – 4%).

Ebben a megközelítésben a fenti számok tehát azt mutatják, hogy a hazai cégeljárásban belül az esetek 84%-ában megfelelnek az igényeknek az úgynevezett mintaszerződések, amelyek standard szövegétől a felek nem térhetnek el. Ennek

⁶⁰ Francia kereskedelmi törvény – Code de commerce, R742-1 – R742-17-1 cikk az alkalmassági feltételekről.

alapján viszont akár lehetőség is lenne arra, hogy ezekben az esetekben a felek ne papíralapon töltsék ki a dokumentumokat, hanem már online felületen, űrlapok segítségével.

Megítélésem szerint az lenne az előremutató, helyes irány, ha az eddigi szabadszöveges dokumentumok, nyilatkozatok helyett az egyes ügýtípusokra külön lebontva, előre meghatározott tartalmú, fix szövegű űrlapok készülének. Ezeket aztán már lehetne az informatika eszközével, strukturált adatként kezelni, és ebből különböző adatbázisokat kialakítani. Emellett a strukturált adatok bevitele lehetővé teszi azt is, hogy elkerülhetővé váljon a kettős adatbevétel, hiszen nem lesz szükség külön bejegyzési kérelemre, illetve alapítói okiratra, hanem a bevitt adatok alapján – a korábbi nemzetközi példákra visszautalva – az informatikai rendszer generálja le a szükséges nyomtatványokat, iratokat. Végezetül a strukturált adatok minél szélesebb körű alkalmazását irányozza elő a korábban már említett Digitális Irányelv is, amelynek értelmében 2023. augusztus 1-től biztosítani kell, hogy társaság alapítása kapcsán a fióktelep által benyújtott valamennyi okirat és adat gép által olvasható legyen, és hogy azokat kereshető formátumban vagy strukturált adatokként tárolják a nyilvántartásokban.

Fentebb már említettem az osztrák cégalapítás egyszerűsített eljárásban történő lehetőségét. Ez a szabályozás ugyan még korlátozott feltételek mentén⁶¹ (például egyedüli természetes személy tag, 35 ezer euró törzstőke stb.) teszi csak lehetővé az alapító okirat és a bejegyzési kérelem *strukturált módon történő elkészítését*, azonban egyértelmű elmozdulás a korábbi papíralapú logika megközelítéséből.

A fenti megoldáshoz hasonló folyamatot követ az észt szabályozás, ahol a cégalapítás során a portál alapbeállításként biztosít egy alapítói okiratot, amelyben csak az üres mezőket kell kitölteni. Természetesen van lehetőség arra, hogy a portál által alapbeállításként tartalmazott szerződéstől a felek eltérjenek, ilyenkor viszont már közjegyző bevonása szükséges.

A holland jogrendszer az elektronikus megoldások terén némi kétarcúságot mutat. A holland szabályozás szerint ugyanis kizárólag a cégalapítás előkészítő szakaszai végezhetők elektronikusan, azaz a formanyomtatványok előzetes kitöltése és beküldése a cégnyilvántartást vezető kereskedelmi kamarához, valamint időpontfoglalás a kereskedelmi kamarához a cégalapítás véglegesítéséhez. A formanyomtatványok kitöltésére mind papíralapon, mind elektronikus formában lehetőség nyílik. Az elektronikus megoldás azonban nem jelent gyorsabb ügyintézkést. A nyomtatványok a kereskedelmi kamara honlapján⁶² érhetők el, ahol azok kitölthetők és a kamara számára beküldhetők. A nyomtatványok papíralapú vagy elektronikus beküldése után időpontot kell foglalni személyesen vagy elektronikus módon a kereskedelmi kamarához, a bejegyzési eljárás befejezése érdekében. Mindezek alapján látható, hogy a kérelmek benyújtása online formanyomtatványok

⁶¹ Korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó törvény – GmbH-Gesetz, 9a. §.

⁶² Lásd: www.kvk.nl.

kitöltésével történik, azonban az online cégalapítás csak eddig, illetve az időpont-foglalás kérdéskörében értelmezhető. A folyamat többi részében elengedhetetlen a személyes jelenlét. Amennyiben a formanyomtatványok beküldését követően sor kerül a kereskedelmi kamaránál történő személyes jelenlétre is, a kamara véglegesíti a nyomtatványokat, és nyilvántartási számot ad.

A lengyel jogi szabályozás alapján⁶³ a kft., bt. és kkt. esetében az erre kialakított online felületen⁶⁴ a cégalapítási és a cégbejegyzési eljárás valamennyi szakasza – bejegyzési kérelem benyújtása a korlátozott felelősségű társaság, közkereseti társaság és betéti társaság nemzeti nyilvántartásába vétele érdekében; változásbejegyzési kérelem benyújtása a már bejegyzett vállalatok adataira vonatkozóan; vállalati beszámolók benyújtása; létesítő okirat és a cégalapításhoz szükséges egyéb okiratok (például tagjegyzék, a törzstőke befizetéséről szóló nyilatkozat) benyújtása, szerkesztése és elektronikus aláírása is – teljeskörűen megvalósítható, elektronikusan elvégezhető.

Automatikus eljárások általánossága

A Cégtörvény 47. §-a, illetve 48. §-a alapján Magyarországon már jelen pillanatban is lehetőség van arra, hogy egy céget a beküldött bejegyzési kérelmében szereplő adatai alapján, automatizált döntéshozatali eljárás keretében jegyezzenek be a cégnyilvántartásba. A valóság azonban ennél jelentősen árnyaltabb, ugyanis ezen eljárási forma csak az elvek és jogszabályok szintjén létezik, automatizált döntéshozatal révén megvalósuló cégbejegyzések lényegében jelenleg nincsenek, mert a jogszabály ezek lehetőségét olyan szűkre szabta, hogy gyakorlatilag csak a cégbírószágon elkövetett belső eljárási hibák, emberi mulasztások esetén kerülhet erre sor. A fentebb említett jogszabályhelyek ugyanis egy cégnek a beadványában szereplő adatokkal cégnyilvántartásba történő automatikus, külön emberi beavatkozás nélküli bejegyzését hibátlan kérelmek esetén is csak azon esetekben teszik lehetővé, amennyiben a kérelem elbírálására meghatározott valamennyi határidő is eredménytelenül telik el. Mindez annak ellenére van így, hogy az automatizált döntéshozatal technikai és informatikai feltételei – kisebb túlzással ugyan, de – már most is teljeskörűen adottak.

A jelenség elsődleges oka a több évtizedre visszanyúló, hagyományos ügyviteli elveket valló szemléletmód és bírósági gyakorlat. A papíralapú, „szigetszerű” rendszerekre épülő logikának a lenyomatai az automatikus cégbejegyzés tárgykörében is tetten érhetők.

⁶³ Kereskedelmi Vállalati Kódex – Kodeks spółek handlowych (lásd isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/Doc-Details.xsp?id=WDU20220001467).

⁶⁴ Lásd <https://ekrs.ms.gov.pl>.

Egyes csavarokat, bizonyos alkatrészeket az elmúlt évek során kicseréltek ugyan az igazságszolgáltatás komplex gépezetében, azonban igazán mélyreható, átfogó informatikai reformok bevezetésére továbbra sem került sor.

Nincs ez másképp a cégeljárás esetében sem. Az alapeljárás ugyan elektronikussá vált, a másodfokú ügyintézés során, illetve a kapcsolódó egyéb ügyszakokban azonban már sokkal döcögösebben érvényesül az elektronikus ügyintézési forma. Pedig a bejegyzési eljárás során a beküldött kérelmet és annak mellékleteit a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről szóló 21/2006. (V. 18.) IM rendelet alapján többretű informatikai és formai ellenőrzésnek vetik alá. Ennek során egy automata többek között ellenőrzi az elektronikus aláírás hitelességét, az adatok sértetlenségét, az időbélyegző dátumát és hitelességét. Ellenőrzik továbbá a kérelemben szereplő elektronikus nyomtatvány pontos és hiánytalan kitöltését, bizonyos logikai összefüggések (például irányítószám és település) meglétét. 2019-től kezdődően pedig a Ctv. és az érintett állami szakrendszeri kapcsolódások már megteremtették annak lehetőségét is, hogy a kérelemben szereplő természetes személyek adatait validálják a Belügyminisztérium vonatkozó nyilvántartásaiban szereplő adatokkal. Ezen ellenőrzések így gyakorlatilag kizárják a hibás, más nyilvántartásoktól eltérő adatokkal történő cégbejegyzés lehetőségét.

A valósággal megegyező adatok cégjegyzékbe történő transzformálását segíti elő emellett az is, hogy a kérelemhez csatolt dokumentumok tartalmának ellenőrzéséért, a természetes személyek azonosításáért a jogi képviselő felelősséggel tartozik. Ez ismét tovább csökkenti annak kockázatát, hogy hamis adatok, tartalmilag érthetetlen dokumentumok kerüljenek be a cégnyilvántartásba.

Mindezek alapján azt gondolom, hogy a leggyakoribb cégtípusok (kft., bt.) és cégeljárások (egyszerűsített cégeljárás) esetében akár már most is meg lehetne valósítani a teljesen automatizált cégbejegyzést/változásbejegyzést. Egyszerűsített cégeljárás esetében – amely jelenleg az összes eljárás körülbelül 84%-a – nem látom jogtechnikai akadályt annak, hogy bevezessenek egy központi igazságszolgáltatási portált, ahol KAÜ-s azonosítást követően, online kitölthető űrlapok formájában elérhetővé válnának az egyes formanyomtatványok és dokumentumok, amelyekhez szükség szerint csatolni lehetne különböző igazolásokat (eljárási illeték, iparűzési engedély stb.), majd pedig ezen strukturált adatokból képzett dokumentumok elektronikus aláírással is elláthatók lennének. Így az egész eljárás adat- és űrlap-alapúvá válna, és végső soron teljesen automatizálttá lehetne tenni. A jövő iránya bizonyosan ez.

Felhasznált irodalom és források

2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
47/2007. (X. 20.) IRM rendelet az ingyenes céginformációról.

2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól
2021. évi XCI. törvény a nemzeti adatvagyonról.
- A Bizottság (EU) 2015/884 végrehajtási rendelete (2015. június 8.) a nyilvántartások összekapcsolására szolgáló 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel létrehozott rendszer céljából szükséges műszaki leírások és eljárások megállapításáról. L 144/1 (2015. június 10.)
- A Bizottság 2019/917 végrehajtási rendelete (2019. június 4.) az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendeletének 25. cikke szerinti, a fizetéseképtelenségi nyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszerhez szükséges műszaki leírások, intézkedések és egyéb követelmények megállapításáról. L 146/100 (2019. június 5.)
- A Tanács következtetései „Az igazságszolgáltatáshoz való jog – A digitalizáció lehetőségeinek kiaknázása”. C 342 I/1 (2010. október 14.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendelete (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról. L 141/19 (2015. június 5.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1151 irányelve (2019. június 20.) az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használata tekintetében történő módosításáról. L 186/80 (2019. július 11.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1151 irányelve (2019. június 20.) az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használata tekintetében történő módosításáról. L 186/80 (2019. július 11.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (eIDAS rendelet). L 257/73 (2014. augusztus 28.)
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája. C 326/391 (2012. október 26.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:C2012/326/02>
- Conference G7 – Raport Bangemann: *Europe and the Global Information Society – Recommendations to the European Council*. Brüsszel, 1994.
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – i2010 eGovernment cselekvési terv: az elektronikus kormányzat létrehozásának felgyorsítása a társadalom egészének javára*. COM(2006)173 végleges (2006. április 25.)
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai adatstratégia*. COM(2020)66 végleges (2020. február 19.)
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az igazságszolgáltatás digitalizációja az Európai Unióban – Lehetőségek eszköztára*. COM(2020)710 végleges (2020. december 2.)
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Digitális iránytű 2030-ig: a digitális évtized megvalósításának európai módja*. COM(2021)118 végleges (2021. március 9.)
- Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek: eEurope 2002 cselekvési terv*. COM(2000)330 végleges (2000. június 19–20.)
- Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – eEurope 2005: Információs társadalom*

mindenki számára – cselekvési terv, amelyet a sevillei Európai Tanácsra tekintettel kellett bemutatni.

COM(2002)263 végleges (2002. május 28.)

Európai Bizottság: *Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az európai adatkormányzásról (Adatkormányzási rendelet)*. COM(2020)767 végleges (2020. november 25.)

Gesamte Rechtsvorschrift für GmbH-Gesetz. Online: www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001720

Gesamte Rechtsvorschrift für Vereinfachte GmbH-Gründungsverordnung. Online: www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20010077

Identity Documents Act. 1999. február 15. Online: www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/504112013003/consolide/current

Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 2020–2030. Digitális Jólét Nonprofit Kft., 2020. május.

Online: <https://digitalisjoletprogram.hu/files/2f/32/2f32f239878a4559b6541e46277d6e88.pdf>

Overview of the German Identity Card Project and Lessons Learned (2020 update). Thales. Online: www.thalesgroup.com/en/markets/digital-identity-and-security/government/inspired/eid-in-germany

Schopp Attila: Robot segít az ügyintézésben. *ITBusiness*, 2021. január 12. Online: https://itbusiness.hu/technology/aktualis_lapszam/megkerdeztuk/robot-segit-az-ugyintezesben

Unternehmensgesetzbuch. Online: www.jusline.at/gesetz/ugb